

Bu belge Avrupa Eğitim ve Kültür Yürütme Ajansı (EACEA, Birim A6 - Platformlar, Çalışmalar ve Analizler) tarafından yayınlanmıştır.

Lütfen bu yayını şu şekilde alıntılayınız:

European Commission / EACEA / Eurydice, 2023. *Structural indicators for monitoring education and training systems in Europe – 2023: The teaching profession*. Eurydice report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Avrupa Eğitim ve Kültür Yürütme Ajansı

Birim A6 – Platformlar, Çalışmalar ve Analiz
Avenue du Bourget 1 (J-70 – Birim A6)
B-1049 Brüksel

E-posta: eacea-eurydice@ec.europa.eu

Web sitesi: <http://eurydice.eacea.ec.europa.eu>

Metin Ekim 2023'te tamamlanmıştır.

Lüksemburg: Avrupa Birliği Yayın Ofisi, 2023

© Avrupa Eğitim ve Kültür Yürütme Ajansı, 2023.

Avrupa Komisyonu belgelerinin yeniden kullanım politikası, Komisyon belgelerinin yeniden kullanımına ilişkin 12 Aralık 2011 tarihli ve 2011/833/EU sayılı Komisyon Kararı ile uygulanır (OJ L 330, 14.12.2011, s. 39). Aksi belirtilmedikçe, bu belgenin yeniden kullanımına Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) lisansı (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0>) altında izin verilir. Bu, uygun alıntı yapılması ve herhangi bir değişikliğin belirtilmesi koşuluyla yeniden kullanıma izin verildiği anlamına gelir.

Avrupa Birliği'ne ait olmayan unsurların kullanımı veya çoğaltılması için doğrudan ilgili hak sahiplerinden izin alınması gerekebilir.

Kapak: resim: (©) DrAfter123

Basılı

ISBN 978-92-9488-554-8

doi:10.2797/58216

EC-05-23-325-EN-C

PDF

ISBN 978-92-9488-553-1

doi:10.2797/849109

EC-05-23-325-EN-N



Avrupa'da eğitim ve öğretim sistemlerinin izlenmesi için yapısal göstergeler 2023

Öğretmenlik mesleği

Eurydice raporu

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	3
ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ	4
1. Öğretmen açığını gidermeye yönelik politikalar	4
2. Öğretmen açığı bulunan coğrafi bölgeleri ve dezavantajlı okulları desteklemeye yönelik politikalar	7
3. Öğretmenlik mesleğine giden alternatif yollar	9
4. Öğretmen gelişimi ve desteği için değerlendirmelerin kullanımı	12
5. Kariyer ve maaş ilerlemesinde değerlendirmenin rolü	14
ANA BULGULAR	16
KAYNAKÇA	17
SÖZLÜK	17
TEŞEKKÜR	19
Avrupa'da eğitim ve öğretim sistemlerinin izlenmesi için yapısal göstergeler 2023	24

GİRİŞ

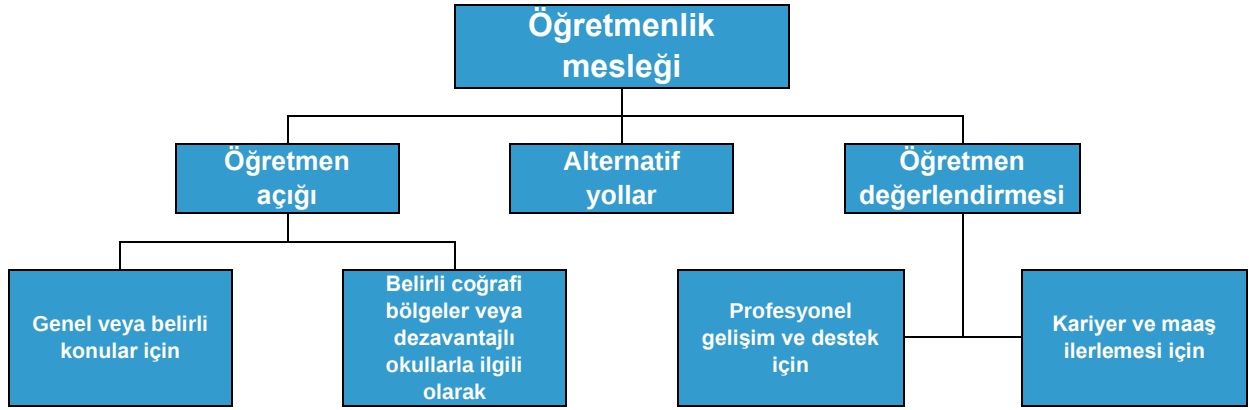
Bu politika özeti, Eğitim ve Öğretim Monitörü (ETM) için kanıt ve analiz sağlamayı amaçlayan, **öğretmenlik mesleğine** ilişkin eğitim ve öğretim sistemlerinin izlenmesine yönelik yapısal göstergelere ilişkin 2023 veri toplama sonuçlarını sunar.

Avrupa Eğitim Alanına yönelik eğitim ve öğretimde Avrupa iş birliğinin stratejik çerçevesine ilişkin 2021 Konsey Kararı, Komisyonu öğretmenlik mesleğine ilişkin göstergeler önermeye davet etti ⁽¹⁾. Bu kararın ardından Komisyon, öğretmenlik mesleğinin çekiciliğine ilişkin farklı yönleri yakalayan göstergeler içeren özel bir [gösterge tablosu](#) geliştirdi. Öğretmenlik mesleği, öğretmenlik mesleğinin çekiciliğine ilişkin bu göstergeleri analiz eden ve öğretmen açığına ilişkin daha fazla bilgi sağlayan [2023 ETM](#)'nin (Avrupa Komisyonu, 2023) açılış bölümünün de konusudur.

Bu rapor beş temel politika alanına ilişkin kanıt ve analiz sunar:

1. genel olarak veya belirli branşlarda öğretmen açığını gidermeye yönelik politikalar;
2. belirli coğrafi bölgelerdeki veya dezavantajlı okullardaki öğretmen açığını gidermeye yönelik politikalar;
3. temel öğretmenlik eğitimi (BÖE) dışında öğretmenlik yeterliliğine giden alternatif yollar;
4. öğretmenlerin mesleki gelişim ve uzman desteği ihtiyaçlarını karşılamak için değerlendirmelerin kullanımı;
5. öğretmen değerlendirmelerinin kariyer ve maaş ilerlemesindeki rolü.

⁽¹⁾ Avrupa Eğitim Alanı ve ötesine yönelik eğitim ve öğretimde Avrupa iş birliği için stratejik bir çerçeveye ilişkin 19 Şubat 2021 tarihli Konsey Kararı (2021-2030), 2021/C 66/1.



Bu rapordaki veriler ilkökul ile genel ortaokul ve lise eğitimi (ISCED 1, 24 ve 34) kapsar ve 2022/2023 eğitim-öğretim yılına atıfta bulunur. Katılımcı ülkeler arasında 27 AB Üye Devleti, Arnavutluk, Bosna Hersek, İzlanda, Lihtenştayn, Karadağ, Kuzey Makedonya, Norveç, Sırbistan ve Türkiye yer almaktadır (). Üç Belçika Topluluğunun her biri ayrı bir eğitim sistemi olarak kabul edilir ve bu nedenle analiz toplam 38 eğitim sistemine atıfta bulunur.

ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ

1. Öğretmen açığını gidermeye yönelik politikalar

Avrupa ülkeleri, yeterli sayıda nitelikli (pedagojik formasyon sahibi) öğretmen istihdam etme konusunda giderek artan zorluklarla karşılaşmaktadır. Nitelikli öğretmen eksikliği öğrencilerin öğrenimini etkileyebilir ve herkes için kaliteli eğitim sağlama hedefini engelleyebilir. Öğretmen açığı, yaşlanan öğretmen nüfusu, artan öğrenci nüfusu, gençler arasında öğretmenlik kariyerine başlama motivasyonunun düşük olması ve yüksek düzeyde öğretmen kaybı gibi faktörlerin bir araya gelmesinden kaynaklanabilir. Zorlu çalışma ortamları, stres, rekabetçi olmayan ücretler ve tanınma eksikliği mesleğe girme ve meslekte kalma motivasyonunu etkileyebilir (Avrupa Komisyonu / EACEA / Eurydice, 2021).

Bu raporda ele alınan 38 Avrupa eğitim sisteminden altısı hariç hepsinin öğretmen açığı sorununu çözmeye yönelik özel politikaları vardır (bkz. Şekil 1). Bu politikalar yeni öğretmenleri çekmeyi, boş pozisyonları doldurmak için gereklilikleri ve prosedürleri kolaylaştırmayı veya öğretmen kaybını azaltmayı amaçlayabilir. Bu politikalar genel olarak öğretmenlik mesleği ile ilgili olabileceği gibi belirli branşlar ya da uzmanlık alanlarıyla da ilgili olabilir. Belirli coğrafi bölgeleri ya da öğretmen bulmakta güçlük çeken dezavantajlı okulları desteklemeye yönelik politikalar bir sonraki bölümde incelenmektedir.

Genel olarak öğretmen açığını gidermeye yönelik politikalar

Eğitim sistemlerinin üçte ikisinden fazlası genel olarak öğretmen açığını gidermek için politikalar oluşturmuştur. Bu politikalar genellikle planlama ve işe alma süreçlerini iyileştirmeyi, öğretmen havuzunu genişletmeyi, BÖE mezunlarının sayısını artırmayı veya çalışma koşullarını iyileştirmeyi amaçlar. Öğretmen sıkıntısı çeken ülkeler bu politikaların birkaçını bir arada kullanma eğilimindedir.

Planlama ve işe alımı iyileştirmek

Bu tür politikalar tahmin ve planlamayı geliştirmeyi (Belçika'nın Fransız Topluluğu ve Almanca Konuşan Topluluğu, Almanya, Hollanda, Avusturya, Polonya), bölgeler ve okullar arasında bilgi akışını ve hareketliliği kolaylaştırmayı (Bulgaristan, Almanya, İtalya, Hollanda, Polonya), işe alım veya sertifika prosedürlerini basitleştirmeyi (Belçika'nın Fransız Topluluğu ve Flaman Topluluğu, Almanya, İtalya) veya insan kaynakları yönetimini geliştirmeyi (Hollanda, Avusturya) amaçlayabilir.

Öğretmen havuzunu genişletmek

Üst düzey eğitim yetkilileri ayrıca kalifiye olmayan öğretmenlerin işe alınmasını ve öğretmenlik yeterliliği alma süreçlerini kolaylaştırarak (Belçika'nın Fransız Topluluğu ve Flaman Topluluğu, Çekya, Almanya, İtalya, Malta, Portekiz, Slovenya, Slovakya), emekli öğretmenlerin çalışması için teşvikler sağlayarak (Belçika'nın Fransız Topluluğu ve Flaman Topluluğu, Avusturya) veya yarı zamanlı öğretmenlerin daha fazla saat ders vermesini sağlayarak (Hollanda, Avusturya) öğretmen havuzunu genişletebilir.

BÖE mezunlarının sayısını artırmak

Hükümetler ayrıca BÖE programlarına daha fazla öğrenci çekmek için çeşitli önlemler alır. Bu politikalar arasında eğitim programlarının kapasitesinin artırılması (Bulgaristan, Almanya, İrlanda, İsveç, İzlanda, Karadağ), BÖE öğrencileri için özel burslar sağlanması (Bulgaristan, Estonya, Litvanya, Macaristan, Karadağ) ve programların zamanlama (Belçika Flaman Topluluğu, Estonya, Malta) ve içerik (Hollanda) açısından daha esnek hale getirilmesi çabaları yer alır.

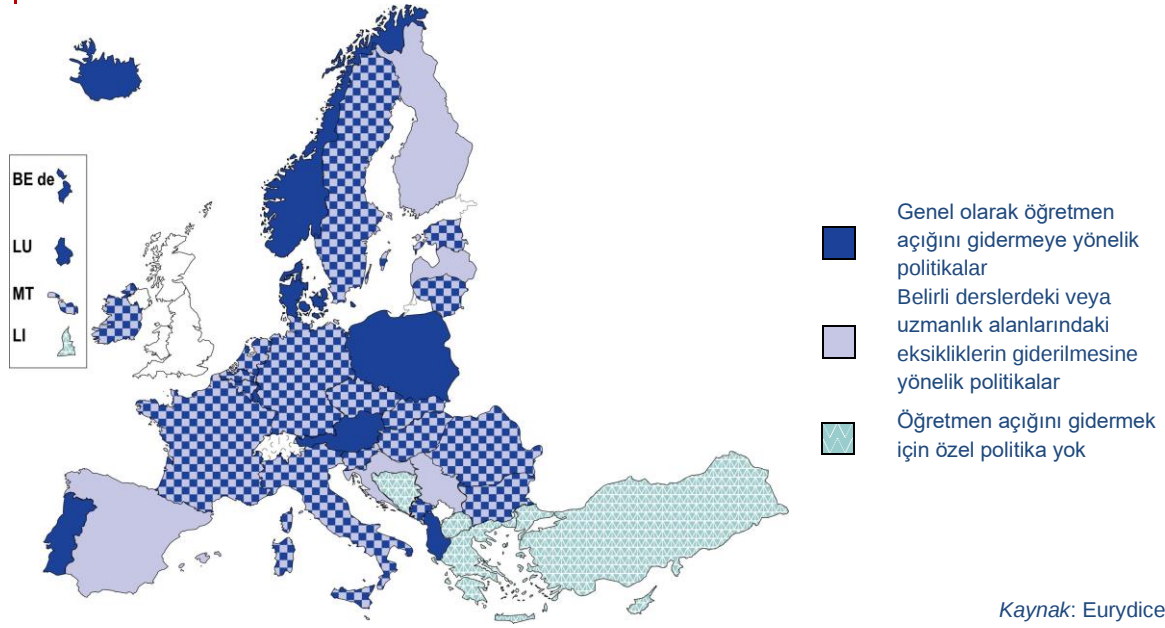
Fransa, daha fazla öğrenci çekmek için eğitim alanında lisans derecelerinde mesleki eğitimi güçlendirmiştir. Hazırlık kursu, ilköğretim öğretmenleri için 3 yıllık lisans derecesi sırasında üniversitedeki dersleri okuldaki uygulamalarla birleştirir. İlkokul ve ortaokul öğretmenleri için, meslek öncesi eğitim programı, lisansın son 2 yılında (ve yüksek lisans boyunca) üniversitedeki dersleri okuldaki ücretli stajlarla (haftada 8 saate kadar) birleştirir. Diğer eğitim sistemleri de BÖE'deki mesleki eğitimi daha çekici ve işlevsel hale getirmek için güçlendirmeye yönelik politikalar benimsemiştir (Belçika Flaman Topluluğu, Çekya, Danimarka, Romanya, İsveç, İzlanda, Karadağ, Norveç).

Bazı eğitim sistemleri, mesleğin tanınırlığını artırmak ve öğretmen eğitimi programlarına daha fazla öğrenci çekmek için iletişim kampanyaları başlatmıştır (Belçika'nın Almanca Konuşan Topluluğu ve Flaman Topluluğu, Çekya, Almanya, İrlanda, Fransa, Lüksemburg, Hollanda, Avusturya, Karadağ).

Çalışma koşullarını iyileştirmek

Rekabetçi olmayan maaşlar ve zorlu çalışma koşulları öğretmenleri cezbetme ve elde tutma çabalarını engelleyebilir. Bu durumda eğitim yetkilileri, öğretmen maaşlarını daha rekabetçi hale getirmek için belirli ücret artışları (Çekya, Estonya, Fransa, Hollanda, Arnavutluk), kariyerlerine yeni başlayan öğretmenler için özel mali destek (Estonya, Fransa, Norveç), yeni öğretmenler için destek ve rehberlik (Belçika Flaman Topluluğu, Danimarka, Hollanda, Polonya, İzlanda, Norveç), kariyer gelişimi için daha fazla fırsat (Lüksemburg, İsveç), iş yükünü azaltmaya yönelik tedbirler (Hollanda, Arnavutluk), refah stratejileri ve okul müdürlerine öğretmenleri nasıl destekleyecekleri konusunda özel eğitim (Lüksemburg) gibi çok çeşitli politikalar benimseyebilir.

Şekil 1: Öğretmen açığının giderilmesine yönelik üst düzey politikalar (ISCED 1-34), 2022/2023



Ülkeye özgü notlar

Danimarka: genel olarak öğretmen açığını giderme politikaları ilkökul ve ortaokul eğitimine uygulanır.

Belçika (BE nl), Estonya, İrlanda ve Sırbistan: belirli derslerdeki öğretmen eksikliklerini giderme politikaları ortaokul ve lise eğitimine uygulanır.

Macaristan: öğretmen açığını giderme politikaları ortaokul ve lise eğitimi için geçerlidir.

Belirli derslerde veya uzmanlık alanlarında öğretmen eksikliklerini giderme politikaları

Öğretmen açığı bazı dersler veya uzmanlıklar söz konusu olduğunda daha ciddi boyutlardadır. Bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik (STEM), bilişim, diller ve özel eğitim ihtiyaçları (SEN) en sık bildirilenler arasındadır. Genel olarak öğretmen eksikliklerini ele alan politikalar, belirli derslerdeki eksiklikleri önleme veya çözme hedefini içerebilir. Bununla birlikte, 23 eğitim sisteminin bu amaca yönelik özel politikaları vardır. Bu politikalar genellikle hizmet içi öğretmenleri yeniden eğiterek, yeni girenler için yeterlilik gerekliliklerini hafifleterek veya BÖE mezunlarının sayısını artırarak uzman öğretmen arzını artırmayı amaçlar.

Öğretmenleri yeniden eğitmek

Hizmet içi öğretmenlerin ikinci bir derste ya da uzmanlık alanında yeterlilik kazanmaları için özel eğitim programları oldukça yaygındır (Belçika Flaman Topluluğu, Bulgaristan, Çekya, Almanya, İrlanda, Letonya, Litvanya, Malta, Macaristan, Romanya, Slovakya, Finlandiya, İsveç). Letonya hükümeti ayrıca bu dersleri vermeyi kabul eden yarı zamanlı öğretmenlere (özellikle Özel Eğitim ve Letonca) eksik dersler konusunda eğitim kursları sunar. Fransız eğitim yetkilileri hizmet içi öğretmenleri matematik alanında eğitmek için bir program uygular.

Yeterlilik gerekliliklerini kolaylaştırmak

Yeterli uzman öğretmen arzını sağlamak için, eğitim yetkilileri boş pozisyonları BÖE'yi tamamlamamış branş mezunlarına açabilir. Belçika Fransız Topluluğu, yabancı dil öğretmenleri için diğer yeterlilik sertifikalarını ve özel sektördeki önceki deneyimi tanır. Çekya'da, anadili yabancı dil olan ya da yabancı dilde yüksek lisans yapmış kişiler, gerekli pedagojik yeterliliğe sahip olmasalar dahi öğretmenlik yapabilir.

Flaman Topluluğu'nda teknik ders öğretmenleri daha yüksek bir maaş seviyesinden başlayabilir ve okullar BÖE olmadan özel sektörden işçi çalıştırabilir. Hollanda'daki okullar bilişim öğretimine özel

sektörden çalışanları dahil edebilir. Karadağ'da yeterli sayıda kalifiye öğretmen olmaması halinde elektrik ve makine mühendisleri matematik ve fizik, teknoloji mühendisleri ise kimya öğretebilir.

İtalya, özel eğitim öğretmenlerine yönelik artan talebi karşılamak üzere bu uzmanlar için özel bir işe alım prosedürü oluşturmuştur. Eksiklik durumunda, İspanyol özerk toplulukları benzer uzmanlık alanlarındaki öğretmen listelerine başvurabilir ve yedek öğretmen panelleri oluşturabilir.

BÖE mezunlarının sayısını artırmak

Genel öğretmen açığı konusunda olduğu gibi, eğitim yetkilileri ilgili uzmanlık alanlarındaki BÖE mezunlarının sayısını artırarak öğretmen açığı sorununu da çözebilir. Çek hükümeti, eksik derslerde (matematik, fizik, kimya, biyoloji ve bilişim) BÖE programları sunan yükseköğretim kurumlarına ekstra fon sağlar. Bazı Alman eyaletleri, eksik branşlar (genel ve özel eğitim öğretmenleri) için BÖE programlarındaki öğrenci kontenjanlarının sayısını artırmıştır. Finlandiya hükümeti de bazı uzmanlıklar (sınıf öğretmenleri, özel eğitim, rehberlik ve danışmanlık, İsveççe öğretmenliği) için BÖE programlarının kapasitesini artırmış ve Sâmi dillerinde BÖE kursları başlatmıştır. İsveç'te artık genel öğretmenler için BÖE programlarında ikinci dil olarak İsveççe eğitimi verilir.

Estonya hükümeti, eksik konuların (STEM, kapsayıcı eğitim, çoklu ders öğretimi) olması durumunda esnek yarı zamanlı BÖE programları ve bilişim alanındaki öğrenci öğretmenler için özel burslar sunar. Hırvatistan'da STEM alanından mezun olanlar öğretmenliğe başlayabilir ve çalışırken öğretmenlik mesleki eğitimini tamamlayabilir ya da özel burslar alabilir. Slovenya (STEM ve bilişim), Slovakya (fizik, kimya, coğrafya, biyoloji, bilişim, matematik) ve Sırbistan'da (STEM, bilişim, Almanca ve Sırp dilleri) öğretmen adayları için de burslar mevcuttur. Litvanya (STEM, Litvanyaca, SEN, tarih ve coğrafya) ve Macaristan'da (STEM ve bilişim) eksik branş öğrencileri için mali destek daha yüksektir. Hollanda hükümeti, teknik derslerde öğretmen adaylarını çekmek için bir iletişim kampanyası başlatmıştır.

2. Öğretmen açığı bulunan coğrafi bölgeleri ve dezavantajlı okulları desteklemeye yönelik politikalar

Öğretmen açığı bir ülkedeki tüm okulları eşit derecede ilgilendirmeyebilir. Büyük şehirlerdeki, dezavantajlı mahallelerdeki, uzak veya kırsal bölgelerdeki ya da sakinlerinin çoğunun farklı bir dil konuştuğu okullar, öğretmenleri cezbetme ve elde tutma konusunda daha fazla zorlukla karşılaşabilir. Şekil 2'de gösterildiği gibi, 18 eğitim sistemi bu zorlukların üstesinden gelmek için farklı tedbirleri uygulamaya koymuştur. Diğerlerinde bu hedef, öğretmen açığını gidermeye yönelik genel politikalar kapsamında ele alınabilir.

Öğretmen açığı bulunan belirli coğrafi bölgeleri veya ortamları desteklemeye yönelik politikalar

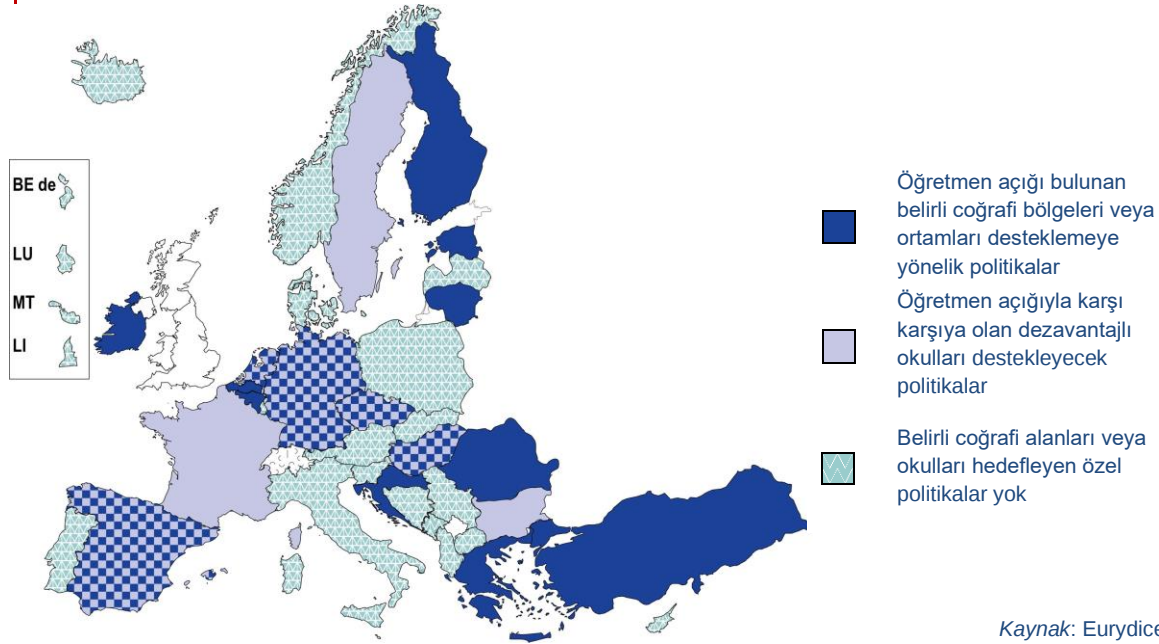
15 eğitim sisteminde, dezavantajlı konumları, erişilebilirlikleri, yüksek yaşam maliyetleri veya diğer faktörler nedeniyle öğretmen istihdamında özel zorluklarla karşılaşan belirli coğrafi bölgelerde yeterli öğretmen arzını sağlamayı amaçlayan politikalar vardır.

Belçika'da öğretmen açığı özellikle Flaman Topluluğu Komisyonu'nun BÖE ücretlerini ödediği Brüksel'de ciddi boyutlardadır. Fransız Topluluğu, Brüksel ve Hainaut-Sud'da ilköğretimde yedek öğretmenlerden oluşan yerel bir havuz oluşturmuştur. Hollanda'da eğitim yetkilileri ülkenin en büyük beş şehri ile özel anlaşmalar imzalayarak ilköğretimde yeni öğretmenlerin yetiştirilmesi ve cezbedilmesi için mali destek sağlamıştır.

Çekya'da dezavantajlı okulları desteklemeye yönelik özel program (bir sonraki alt başlığa bakınız) esas olarak öğretmen açığının daha ciddi olduğu Karlovy Vary Bölgesi, Ústí nad Labem Bölgesi ve Orta Bohemya ile ilgilidir. Bazı Alman eyaletleri hazırlık hizmetinden öğretmenlik pozisyonlarına geçiş

süresini kısaltmış ya da çevre veya kırsal bölgelerde ve dezavantajlı kentsel bölgelerde öğretmen adaylarına mali destek sağlamıştır. Yunanistan'da, uzak bölgelerdeki bir pozisyonu kabul eden yeni öğretmenler, kalıcı bir pozisyona başvururken sayılan daha fazla kredi alırlar. İspanya'daki özerk toplulukların eğitim yetkilileri, kırsal ve uzak bölgelerde bir pozisyonu kabul eden öğretmenlere özel avantajlar sunabilir.

Şekil 2: Öğretmen açığı bulunan belirli coğrafi bölgeleri veya dezavantajlı okulları desteklemeye yönelik üst düzey politikalar (ISCED 1-34), 2022/2023



Ülkeye özgü notlar

Belçika (BE fr) ve Hollanda: belirli coğrafi bölgeleri destekleme politikaları sadece ilköğretime yöneliktir.

Fransa: dezavantajlı okulları destekleme politikaları ilkokul ve ortaokulu kapsar.

Romanya: belirli coğrafi bölgeleri destekleme politikaları ilkokul ve ortaokulu kapsar.

Hırvatistan'da, devletin özel ilgi alanına giren bölgelerde çalışan öğretmenler daha yüksek maaş alır. Doğu Litvanya'nın köylerinde çalışan öğretmenler özel destek alır. Macaristan hükümeti küçük köylerdeki öğretmenlere ev almaları için destek sağlar. Romanya'da 'Romanya için Öğret' programı, öğretmen açığı bulunan kırsal veya şehir içi yoksul bölgelerdeki ilk ve orta dereceli okullarda çalışmak isteyen öğretmen adaylarına 2 yıllık bir sözleşme sunar. Türkiye'de, uzak bölgelerdeki veya terör, kötü hava koşulları, erişilebilirlik sorunları veya kötü yaşam koşullarından etkilenen okullarda öğretmenlik sözleşmeleri 4 yıla kadar uzar.

Estonya, çoğunlukla Ida-Virumaa ilçesinde bulunan ve Rusça konuşan öğrencilerin çoğunlukta olduğu okullardaki öğretmenlere daha yüksek maaş öder. İrlanda'da, İrlandaca dilinde öğretmen arzını artırmayı amaçlayan BÖE ve yeniden beceri kazandırma programları özellikle Gaeltacht bölgelerinde önemlidir. Finlandiya, Kainuu ve Yukarı Savonia bölgesindeki özel eğitim öğretmenlerinin eksikliğini gidermek için öğretmenlerin yeniden eğitilmesi için fonlar sağlamıştır ve İsveççe öğretmek için, öğretmen eğitimi programları esas olarak ülkenin batı ve güney kıyılarının ihtiyaçları için sağlanır.

Öğretmen açığıyla karşı karşıya olan dezavantajlı okulları destekleyecek politikalar

Sekiz eğitim sisteminde, dışlanma ve okulu erken terk etme riski altında olan çocukların sayısının yüksek olduğu veya kötü yaşam koşullarına ve olumsuz ekonomik ve istihdam beklentilerine sahip bölgelerdeki okullar için özel destek tedbirleri bulunur.

Bulgaristan'da, yüksek sayıda dezavantajlı öğrenciye sahip okullar, çalışırken öğretmenlik eğitimi alacak uzmanları işe almak için 'Motive Edilmiş Öğretmenler' programına başvurabilir. Çek hükümeti, Ulusal İyileştirme Programı kapsamında, sosyal açıdan dezavantajlı öğrencilerin oranının yüksek olduğu okullara uzman, danışman, psikolog ve asistan istihdam etmeleri için fon sağlar. Bazı Alman eyaletlerinde, bu okullar hazırlık hizmeti, işe alım tarihleri ve prosedürleri ile ilgili bazı avantajlar elde edebilirler.

İspanya'daki özerk topluluklar, özel eğitime muhtaç öğrencilerin oranının yüksek olduğu ya da öğretmen bulmakta sürekli sorun yaşayan okullarda çalışan öğretmenlere özel avantajlar sağlayabilir. Fransa'da, güçlendirilmiş öncelikli eğitim ağına ('Réseaux d'éducation prioritaire renforcée') ait okullardaki öğretmenler ekonomik, kariyer ve hareketlilik avantajlarına sahip olabilirler. Macaristan'da sosyoekonomik açıdan dezavantajlı bölgelerde bulunan okullardaki öğretmenler daha yüksek maaş alır. Risk altındaki veya öğrenme güçlüğü çeken öğrenci sayısı yüksek olan Hollanda okulları, öğretmenlerine aktarabilecekleri bir ödenek alır. İsveç'te, özellikle zor koşullarla karşı karşıya olan okullar, başöğretmenlerin veya öğretim görevlilerinin maaş artışları için kullanılabilecek daha yüksek bir hibe alabilir.

3. Öğretmenlik mesleğine giden alternatif yollar

BÖE programları genel olarak iki model izleyebilir. Eşzamanlı modelde, aynı eğitim programı paralel olarak ders ve öğretmen hazırlama eğitimini kapsar. Ardışık modelde, diğer disiplinlerdeki lisans veya yüksek lisans mezunları, genellikle eğitimlerini tamamladıktan sonra eğitim ve pedagoji eğitimi alırlar. Her iki tür BÖE programı da aynı anda sunulabilir. Bazen tam nitelikli bir öğretmen olmak için ek gerekliliklerin (sınavlar veya sertifika prosedürleri gibi) takip edildiği bu programlar, öğretmenlik mesleğine giden ana yolları oluşturur (Avrupa Komisyonu / EACEA / Eurydice, 2018; Avrupa Komisyonu / EACEA / Eurydice, 2021).

Alternatif yollar, üst düzey eğitim yetkililerinin yeterli sayıda nitelikli öğretmen akışını sağlamak için bu ana yollara ek olarak oluşturabilecekleri, öğretmenlik yeterliliğine götüren özel yollar, programlar veya prosedürlerdir. Bu alternatif yollar genellikle mesleki odaklı eğitim programlarından ya da istihdama dayalı eğitimden oluşur ancak özel tanınma prosedürlerine ya da rekabetçi sınavlara da atıfta bulunabilir. Şekil 3'te gösterildiği gibi, eğitim sistemlerinin yaklaşık yarısında öğretmenlik yeterliliğine götüren alternatif yollar vardır.

Meslek odaklı eğitim programları

Nitelikli (pedagojik formasyon sahibi) öğretmen arzını artırmak için, 10 eğitim sistemi ana akım BÖE programlarının yanı sıra öğretmenlik yeterliliğine yol açan öğretmen hazırlık programları sunar. Bu mesleki odaklı eğitim programları genellikle üniversite öğrencilerine ya da eğitim dışındaki disiplinlerden mezun olanlara, özel sektörde çalışanlara ya da tam nitelikli olmayan geçici öğretmenlere öğretmenlik eğitimi vermeyi amaçlar.

BÖE'nin eş zamanlı modeli takip ettiği ülkelerde, mesleki odaklı eğitim programları diğer disiplinlerdeki mezunlar için alternatif bir giriş yolu olarak sağlanabilir. Avrupa'da bu konuda çok sayıda örnek bulunur. BÖE'si genellikle Fransız Topluluğu'nda yapılan Belçika'nın Almanca Konuşan Topluluğu'nda, istihdamdaki diğer mezunların bir öğretmenlik yeterliliği elde etmelerini sağlamak için aşamaları diğer

öğretmen eğitimi programları vardır. Bu programlar ilköğretim öğretmenleri için 1 yıl, ortaöğretim öğretmenleri için 2 yıl sürer.

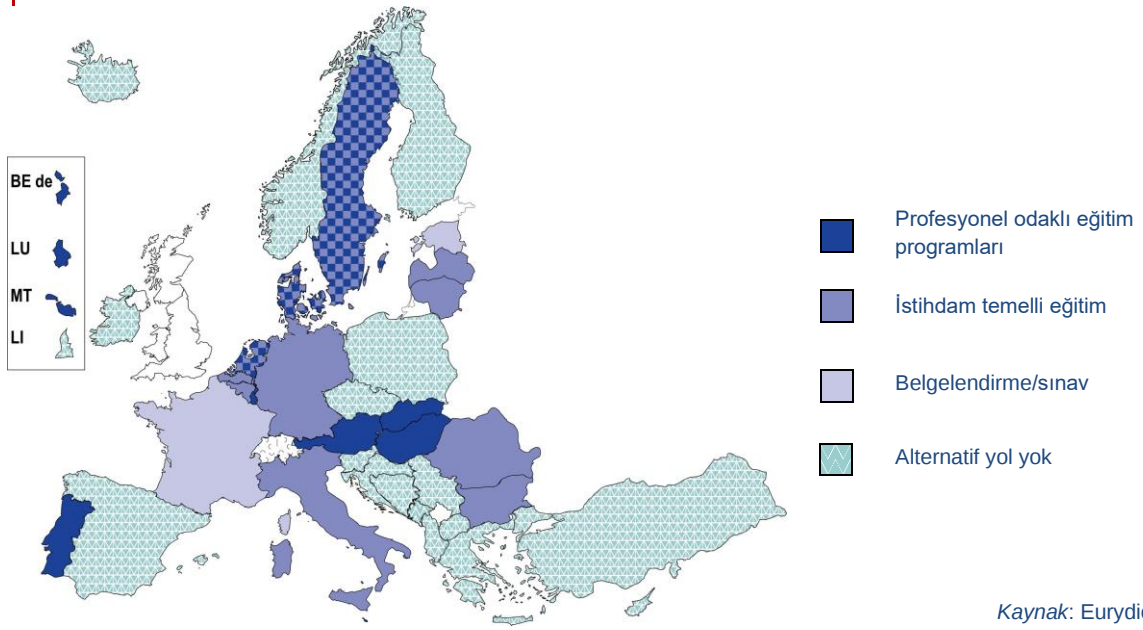
Danimarka'da, en az 2 yıllık mesleki deneyime sahip eğitim dışındaki disiplinlerde lisans mezunları, ilkokul ve ortaokul için bir öğretmenlik yeterliliği elde etmek üzere Merit-Teacher programına (150 AKTS) başvurabilir. Lise düzeyinde (asgari yeterliliğin yüksek lisans olduğu yerlerde), en az 2 yıllık mesleki deneyime sahip teknoloji, bilişim, doğa bilimleri ve ekonomi alanlarında lisans mezunları, öğretmenlik yeterliliği elde etmek için sürekli eğitim ve öğretim programını (90 veya 120 AKTS) takip edebilirler. Bu programlar genellikle öğrencilerin istihdama katılımını kolaylaştıracak şekilde düzenlenir (örneğin yarı zamanlı).

Lüksemburg, diğer disiplinlerdeki lisans derecelerine yönelik bir ilköğretim öğretmen eğitimi programı sunar ve bu program yavaş yavaş pedagoji alanında ikinci bir lisans derecesi ile değiştirilir. Hollanda'da, belirli disiplinlerdeki lisans dereceleri 6 aylık bir eğitim yan dalıyla birleştirilerek ortaöğretim düzeyinde öğretmenlik yapma yeterliliği elde edilebilir. Avusturya'da lisans derecesi mezunları belirli yeterlilikler için akreditasyon alabilir ve daha sonra ortaöğretim öğretmeni olmak için özel bir yüksek lisansa kaydolabilirler. Slovakya'da, ortaöğretimde belirli dersleri öğretme yeterliliği, paralel olarak veya ilgili bir disiplinde yüksek lisans tamamlandıktan sonra eğitim alanında 2 yıllık bir yüksek lisansa kayıt yaptırılarak elde edilebilir. İsveç ayrıca gerekli yeterliliği henüz elde etmemiş öğretmenler için (120 AKTS veya daha az) ve eğitim dışındaki disiplinlerde lisans dereceleri için (90 AKTS veya daha az) meslek odaklı eğitim programları sunar.

Daha az yaygın olmakla birlikte, BÖE'nin ardışık modeli takip ettiği ülkelerde, normal eğitim yüksek lisansına ek olarak belirli grupları hedefleyen profesyonel odaklı eğitim programları da sunulur. Lüksemburg'da ortaöğretim öğretmeni olmak için yüksek lisans derecesine sahip kamu görevlilerine yönelik bir öğretmen eğitimi programı bulunur (yaklaşık 230 saat). Portekiz, 5 yıllık deneyime sahip geçici öğretmenler için 1 yıllık bir eğitim programı sunar.

Bazı eğitim sistemleri öğretmenlik yapmak için eğitim alanında lisans ya da yüksek lisans derecesi gerektirebilir (eş zamanlı BÖE rotası) ve diğer disiplinlerden mezun olanlara öğretmenlik yeterliliği elde etmeleri için BÖE programları sunabilir (ardışık rota). Bu ardışık BÖE programları bu rapor için alternatif bir yol olarak değerlendirilmese de geleceğin öğretmenlerini yetiştirmek ve daha fazla mezunu mesleğe çekmek için ek bir fırsat oluşturur. Belçika Flaman Topluluğu, Yunanistan, Hırvatistan, Macaristan, Malta, Ada, Kuzey Makedonya, Norveç ve Sırbistan'da bir veya daha fazla eğitim seviyesinde eş zamanlı ve ardışık programlar bulunur. Bu ana akım BÖE programlarına ek olarak, Macaristan'da belirli yüksek lisans programlarına kayıtlı öğrenciler için daha kısa bir öğretmen eğitimi programı (60 AKTS) mevcuttur ve Malta'da yarı zamanlı bir akşam lisansı ve eğitimde karma bir yüksek lisans programı vardır.

Şekil 3: Öğretmenlik mesleğine giden alternatif yollar (ISCED 1-34), 2022/2023



Ülkeye özgü notlar

Danimarka: istihdama dayalı eğitim ilköğretim ve ortaokul öğretmenleri için 'Teach First' programını ifade eder.

İtalya ve Letonya: istihdama dayalı eğitim ortaokul ve lise öğretmenleri için geçerlidir.

Lüksemburg: mesleki odaklı eğitim programları ilköğretim öğretmenleri için geçerlidir.

Macaristan ve Avusturya: mesleki odaklı eğitim programları ortaokul ve lise öğretmenleri için geçerlidir.

Hollanda: mesleki odaklı eğitim programları ortaokul öğretmenlerine uygulanırken istihdama dayalı eğitim ilköğretim ve ortaokul öğretmenlerine uygulanır.

İstihdam temelli eğitim

11 eğitim sisteminde, okulda çalışırken mesleki eğitimi takip etmek mümkündür. Bu istihdama dayalı eğitim programlarının amacı genellikle diğer disiplinlerdeki mezunları çekmek, onlara iş başında eğitim sağlamak ve yeterlilik süreçlerini kolaylaştırmaktır.

Belçika Fransız Topluluğu'nda, ana BÖE'yi takip etmeden öğretmenliğe başlamak ve çalışırken pedagojik beceri sertifikası (*Certificat d'aptitudes pédagogiques*) almak mümkündür. Flaman Topluluğu'nda, eğitim dışındaki disiplinlerden mezun olanlar 'stajyer öğretmen' olarak işe girebilir, çalışırken okulda bireyselleştirilmiş eğitim alabilir (30 AKTS) ve BÖE'nin diğer 30 AKTS'sini üniversitede tamamlayabilir. Almanya'da, diğer disiplinlerdeki yüksek lisans mezunları, hazırlık hizmetini veya benzer istihdama dayalı eğitimi tamamladıktan ve İkinci Devlet Sınavını (*Zweites Staatsexamen*) geçtikten sonra mesleğe girebilirler.

Bulgaristan'da 'Motivasyonlu Öğretmenler' programı çerçevesinde işe alınan mezunlar, okulda 2 yıl öğretmenlik yaptıktan ve özel eğitimden sonra öğretmenlik yeterliliklerini alabilir. Danimarka'daki 'Teach First' programı da sosyal açıdan dezavantajlı bölgelerdeki okullarda yönetim geliştirme kursları, mentorluk desteği ve tamamen finanse edilen bir 'liyakat öğretmeni' programı ile birlikte 2 yıllık bir sözleşme sunar. Okulda çalışmayı mentorluk, eğitim ve mesleki rehberlik ile birleştiren benzer programlar Letonya ('Teaching force'), Litvanya ('I choose to teach') ve Romanya'da ('Teach for Romania') da bulunmaktadır. Bu programlara katılım, öğretmen adaylarının gerekli yeterliliklere sahip olmasını sağlamak için genellikle kapsamlı bir seçim sürecine tabidir.

İtalya yakın zamanda ortaöğretim düzeyinde nitelikli branş öğretmenlerinin sayısını artırmak için alternatif bir yol oluşturmuştur. Özel bir sözlü sınavı geçen 3 yıllık deneyime sahip adaylara öğretmenlik yapmaları ve çalışırken özel mesleki eğitim almaları için 1 yıllık bir sözleşme teklif edilir. Programı başarıyla tamamlayanlar kalıcı bir pozisyona geçebilir. Hollanda ve İsveç'te, öğretmenliği pedagojik eğitimle birleştiren öğretmenlik yeterliliğine götüren istihdama dayalı eğitim programları da bulunur. Hollanda'da adayların yetkinliklerini göstermek için öncelikle bir sınavdan geçmeleri gerekir.

Yetkinlik sertifikasyonu veya sınavı

Estonya'da, yüksek lisans mezunları, öğretmenlik için gerekli yeterliliklerin (öğretmenlerin mesleki standartlarında açıklandığı gibi) profesyonel bir sertifikası için başvurabilir ve bu da onlara daha fazla eğitim almadan öğretmenlik yapma hakkı verir.

Fransa, lisans derecesine ve 3 yıllık deneyime sahip devlet memurları (iç rekabet) ve özel sektörde 5 yıllık deneyime sahip aday öğretmenler (üçüncül rekabet) için (bu ülkede öğretmenlik mesleğine girmek için gerekli olan) özel rekabet sınavları düzenlenir. Her iki durumda da, normal BÖE'nin tamamlanması bir gereklilik değildir.

4. Öğretmen gelişimi ve desteği için değerlendirmelerin kullanımı

Değerlendirmeler, öğretmenlerin sürekli mesleki gelişim (SMG) ve uzman desteği ihtiyaçlarını tartışmak ve ele almak için bir fırsat olabilir ve yeterliliklerini, performanslarını ve refahlarını geliştirmeye yardımcı olabilir. Bu, yalnızca öğretimin kalitesi üzerinde değil, aynı zamanda

öğretmenlerin motivasyonu ve işlerinden duydukları memnuniyet (Avrupa Komisyonu / EACEA / Eurydice, 2021) ve nihayetinde öğretmenlerin elde tutulması üzerinde de olumlu bir etkiye sahip olabilir.

Şekil 4, eğitim sistemlerinin yaklaşık üçte ikisinde, üst düzey yönetmeliklerin veya toplu sözleşmelerin, öğretmenlerin ihtiyaçlarını ve SMG'ye katılımlarını ele almak için değerlendirmelerin kullanılmasını sağladığını gösterir ve bunların 14'ünde uzman desteğine erişim vardır. Bu şekildeki veriler, işe alıştırma programlarında değerlendirmelerin kullanımına atıfta bulunmaz.

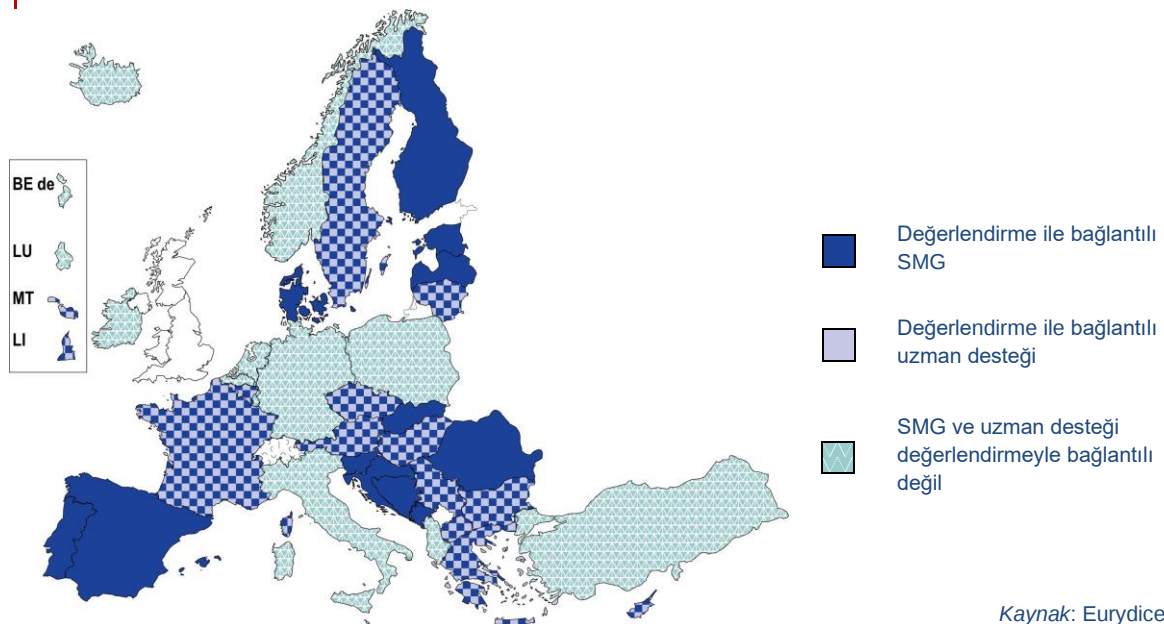
Bir düzine eğitim sistemi, öğretmenlerin SMG ihtiyaçlarını karşılamak için değerlendirmelerin kullanımını düzenler.

Danimarka'da okul müdürleri, öğretmenlerin görevlerini yerine getirebilmeleri için gereken yeterlilikler ve nitelikler açısından ihtiyaçlarını ele alan bireysel bir eğitim planı hazırlamak için öğretmenlerle diyalog kurmak zorundadır. Estonya'da okul müdürleri yılda bir kez öğretmenlerle mesleki gelişim toplantıları yapar. Slovenya'da okul müdürleri, performanslarını değerlendirmek ve daha fazla mesleki gelişim için geri bildirim ve öneriler sunmak üzere yılda en az bir kez öğretmenlerle diyalog kurmak zorundadır. Slovakya'da, 4 yıllık okul gelişim planı, öğretmenlerin ihtiyaçlarının değerlendirilmesini takiben hazırlanan yıllık bir eğitim planını içerir. Bosna-Hersek ve Karadağ'da öğretmen değerlendirmesi, öğretmenlerin daha fazla mesleki gelişim ihtiyaçlarını ve ilgili SMG faaliyetlerini belirlemek için kullanılmalıdır.

Hırvatistan'da, öğretmen değerlendirmesi yenilikçi öğretim yöntemleri, öğrencilere psikolojik destek ve gelişim gücünü çeken öğrencilere öğretim konularında mesleki eğitim ihtiyacını ele almalıdır. Letonya'da, kariyer terfisi için öğretmen değerlendirmesinden sorumlu değerlendirme komitesi gerekirse SMG faaliyetleri önerebilir. Finlandiya'da, toplu sözleşmeye göre, işverenler öğretmenlere 2 güne kadar SMG faaliyetleri atayabilir.

İspanya, Portekiz ve Romanya, öğretmenlerin mesleki gelişim ihtiyaçlarını belirlemek ve ele almak için öğretmen değerlendirmesini kullanmaya yönelik tavsiyeler içeren yönetmelikler çıkarmıştır.

Şekil 4: Üst düzey yönetmeliklere (veya toplu sözleşmelere) göre öğretmenlerin mesleki gelişim ve uzman desteği ihtiyaçlarını karşılamak için değerlendirme kullanımı (ISCED 1-34), 2022/2023



Ülkeye özgü notlar

Çekya: işverenlerin değerlendirme yapma yükümlülüğü İş Kanunu'nda belirlenmiştir. Uygulamada, hem SMG hem de

kişiselleştirilmiş mesleki destek genellikle okullarda öğretmen değerlendirmesi ile bağlantılıdır.

Danimarka, Malta, Finlandiya ve İsveç: ilgili hükümler toplu sözleşmede yer alır.

Diğer 14 eğitim sisteminde, hizmet içi öğretmenlerin değerlendirilmesine ilişkin hükümler, öğretmenlerin ihtiyaçlarını yalnızca SMG açısından değil, aynı zamanda belirli becerileri geliştirmek veya belirli zorluklarla başa çıkmak için uzmanlardan kişiselleştirilmiş desteğe erişim açısından da ele alma hedefini içerir. Uzman desteği kıdemli öğretmenler, pedagoglar, psikologlar, mentorlar, danışmanlar, terapistler veya diğer uzmanlar tarafından sağlanabilir.

Belçika Fransız Topluluğu'nda teftiş servisi okul yöneticilerine SMG faaliyetleri önermek ve pedagojik danışmanlara erişim sağlamak için öğretmen değerlendirmesini kullanmalarını tavsiye eder. Bulgaristan, Çekya, Fransa, Kıbrıs, Avusturya, İsveç ve Lihtenştayn'da öğretmen değerlendirmesi, SMG ihtiyaçlarını ve faaliyetlerini belirlemek, tavsiyelerde bulunmak ve iyileştirici önlemler almak için kullanılır ve bu önlemler bir uzmandan, mentörden, öğretmenden, koçtan veya eğitim personeli ekibinden kişiselleştirilmiş desteği içerebilir (ülkeye bağlı olarak). Yunanistan'da öğretmenlerin, değerlendirmelerinin bir sonucu olarak eğitim danışmanlarıyla birlikte SMG faaliyetlerine katılmaları gerekebilir.

Litvanya'da okullar, ulusal kılavuzlara, öğretmenlerin performansına, sınıf gözlemlerine ve bireysel ihtiyaçlara dayalı olarak yeterlilik geliştirme önceliklerine karar verir ve gerekirse SMG faaliyetleri, mentorluk veya diğer uzman desteği önerir. Macaristan'da, yıllık zorunlu öz değerlendirme ve yeterlilik değerlendirmeleri (farklı kariyer seviyelerinde yükselmek için) sonucunda, öğretmenlerin özel mesleki gelişim faaliyetlerine veya danışmanlığa katılmaları gerekebilir.

Malta'daki toplu sözleşmeyi takiben, okul yönetimi öğretmenlerin mesleki gelişim ihtiyaçlarını değerlendirmeli ve bunları Profesyonel Eğitimciler Topluluğu aracılığıyla ele almalıdır. Ayrıca, yeni başlayan öğretmenlere ve özel zorluklarla karşılaşan öğretmenlere mentorluk sağlamak için deneyimli eğitimcilerden destek isteyebilirler. Ayrıca, eğitim görevlileri öğretme, öğrenme ve değerlendirmeye ilişkin iç değerlendirmeleri izler, destekler ve yürütür ve danışmanlık, kariyer rehberliği ve kapsayıcı ve özel eğitim alanlarında psikososyal hizmetlerin sağlanmasını koordine eder.

Kuzey Makedonya'da öğretmenlerin SMG faaliyetleri, yeterliliklerinin öz değerlendirmesini, değerlendirmelerini ve diğer değerlendirme raporlarını takiben bireysel eğitim planlarına dayanmalıdır. Öğretim uygulamalarının ve yöntemlerinin değerlendirilmesinde ve öğrencilerin değerlendirilmesinde tatmin edici olmayan sonuçlar alınması durumunda, okul kurulu öğretmene en az 6 ay boyunca kişisel veya profesyonel destek verebilir. Sırbistan'da, üst düzey yönetmeliklere göre, okulların mesleki gelişim öncelikleri, bireysel öğretmenlerin mesleki gelişim planlarını, okul gelişim planını ve iç ve dış değerlendirmelerin sonuçlarını dikkate almalıdır. Okullar ayrıca a) pedagojik danışmanların yardımıyla iç ve dış değerlendirmelerin sonuçlarını analiz etmek ve hangi öğretmenlerin kişiselleştirilmiş desteğe ihtiyaç duyabileceğine karar vermek; ve b) dış değerlendirme raporuna dayalı olarak eğitimin kalitesini artırmak için bir plan hazırlamakla yükümlüdür ve bu plan hedeflere ulaşmak için gerekli SMG faaliyetlerini, işbirlikçi uygulamaları, okul müdürünün veya eğitim danışmanlarının desteğini belirtmelidir.

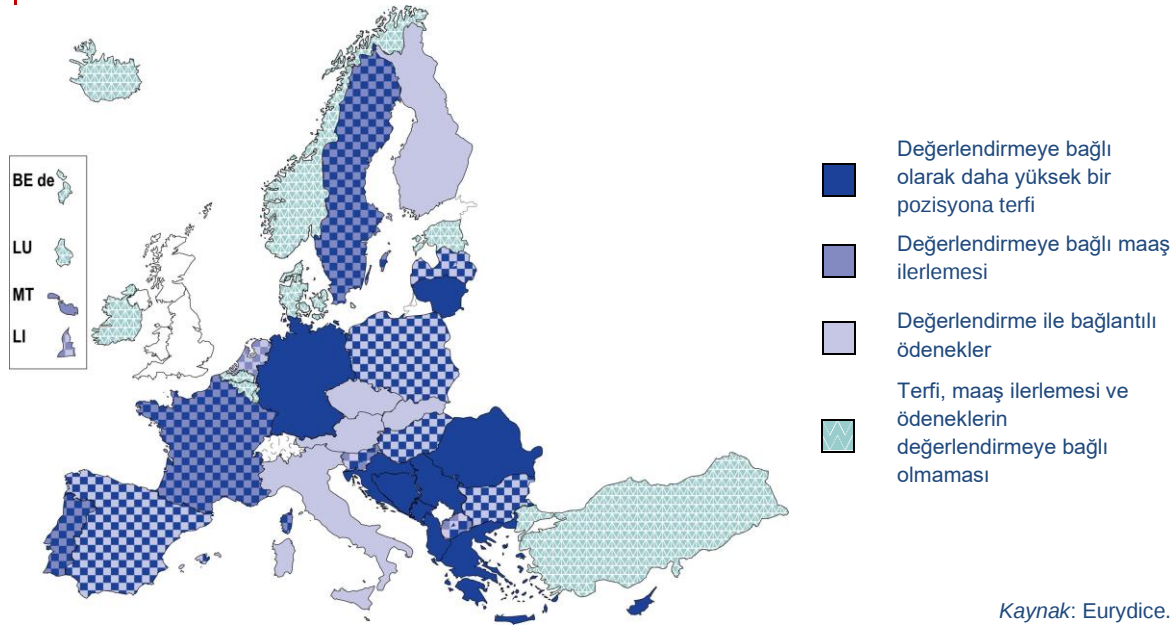
5. Kariyer ve maaş ilerlemesinde değerlendirmenin rolü

Daha iyi kariyer beklentileri öğretmenlik mesleğinin çekiciliğinin artmasına katkıda bulunabilir. Eğitim sistemine bağlı olarak ilerleme, artan kariyer seviyeleri (artan karmaşıklık, sorumluluk ve ücret ile tanımlanan) veya maaş seviyeleri şeklinde yapılandırılabilir. Kariyer ve maaş ilerlemesi genellikle belirli bir hizmet yılından sonra otomatik olarak gerçekleşir ancak öğretmen değerlendirme sonuçlarına, SMG faaliyetlerinin tamamlanmasına veya diğer kriterlere de bağlanabilir. Kariyer veya

maaş ilerlemesinin değerlendirmeye bağlanması öğretmenlerin mesleki gelişimini, motivasyonunu ve performansını artırabilir (OECD, 2013).

Şekil 5'te gösterildiği gibi, eğitim sistemlerinin üçte ikisinden fazlasında, üst düzey yönetmelikler veya toplu sözleşmeler, öğretmen değerlendirmesi ile kariyer ilerlemesi, maaş artışları veya diğer ekonomik teşvikler arasında bağlantı kurar.

Şekil 5: Üst düzey yönetmeliklere (veya toplu sözleşmelere) göre değerlendirme ile kariyer ve maaş ilerlemesi arasındaki bağlantılar (ISCED 1-34), 2022/2023



Kaynak: Eurydice.

Ülkeye özgül notlar

Malta, Hollanda, Finlandiya ve İsveç: ilgili hükümler toplu sözleşmede yer alır.

Bulgaristan, Hırvatistan, Kıbrıs, Letonya, Litvanya, Macaristan, Polonya, Romanya ve Slovenya'da daha yüksek kariyer seviyelerine terfi kararlarında öğretmen değerlendirme sonuçları dikkate alınır. Slovenya'da öğretmen değerlendirmesi, belirli bir kariyer seviyesi içerisinde maaş ilerlemesi için de dikkate alınır. Ayrıca, Bulgaristan, Letonya, Macaristan, Polonya ve Slovenya'daki öğretmenler performansları için ödenek ya da ikramiye alabilir. Slovakya'da da durum böyledir ancak burada bir sonraki kariyer seviyesine terfi SMG ile bağlantılıdır ancak öğretmen değerlendirmesiyle bağlantılı değildir.

Diğer faktörlere ek olarak, Arnavutluk, Bosna-Hersek, Karadağ, Kuzey Makedonya ve Sırbistan'da bir üst kariyer seviyesine terfi için olumlu bir değerlendirme gerekir. Kuzey Makedonya'da olumsuz bir değerlendirme maaş kesintisine yol açabilirken, toplu sözleşme öğretmenlerin üstün performansı için özel maaş katsayıları belirler.

Almanya, Yunanistan, İspanya, Fransa, Portekiz ve İsveç'te, özel sorumlulukları ve daha yüksek cezaları olan bazı üst düzey pozisyonlar (konu koordinatörü, pedagojik öğretmen, eğitim danışmanı, baş veya kıdemli öğretmen, öğretmen eğitmeni veya bölüm başkanı gibi) öğretmenlerin yeterliliklerinin ve performanslarının olumlu bir şekilde değerlendirilmesini gerektirir. İspanya'da sadece Castilla y León özerk topluluğu, değerlendirme sonuçlarının terfi için dikkate alındığı gönüllülük esasına dayalı çok seviyeli bir kariyer modeli oluşturmuştur.

Almanya, Yunanistan ve İspanya'da maaş ilerlemesi değerlendirme ile bağlantılı değildir, ancak İspanyol özerk toplulukları olumlu bir değerlendirmeye bağlı ekonomik teşvikler sağlayabilir (Asturias'ta olduğu gibi). Diğer üç ülkede, maaşlar ve öğretmen değerlendirmesi arasında bağlantılar vardır. Fransa'da öğretmenlerin altıncı, sekizinci ve dokuzuncu kademelerdeki yeterliliklerinin ve

performanslarının resmi olarak değerlendirilmesi maaş artışına yol açabilir. Portekiz'de, daha yüksek bir maaş seviyesine ilerlemek için olumlu bir değerlendirme gerekir. Yasal maaşların bulunmadığı İsveç'te toplu sözleşme, bireysel maaşların bireysel hedefler ve performansa dayalı olarak okul müdürüyle birlikte kararlaştırılmasını öngörür.

Öğretmen değerlendirmesi ve maaşlar arasındaki bağlantılar diğer üç eğitim sisteminde de mevcuttur. Malta'da olumsuz bir değerlendirme daha yüksek bir maaş seviyesine ilerlemeyi erteleyebilir. Hollanda'da maaş ilerlemesi değerlendirme sonuçlarıyla bağlantılıdır ve toplu sözleşmeye göre okul müdürleri öğretmenlere performanslarına göre ek ödeme ya da ödenek verebilir. Okulların Parlamento'dan alabileceği özel fonların da performanslarına göre öğretmenler arasında dağıtıldığı Lihtenştayn'da öğretmen maaşlarının bir kısmı da değerlendirmeye bağlıdır.

Çekya, İtalya, Avusturya, Slovakya ve Finlandiya'da maaş ilerlemesi değerlendirmeye bağlı değildir, ancak öğretmenler performansları için özel bir ödenek veya ekonomik ödül alabilirler.

ANA BULGULAR

Öğretmen açığı Avrupa genelinde tekrar eden bir sorun haline gelmektedir. Yunanistan ve Kıbrıs hariç tüm AB Üye Devletleri bu sorunun üstesinden gelmeyi amaçlayan politikalar benimsediklerini bildirir. Bu durum Arnavutluk, İzlanda, Karadağ, Norveç ve Sırbistan gibi diğer Avrupa ülkelerinde de geçerlidir. Eksiklikler ve bunları ele almaya yönelik politikalar genel olarak öğretmenlik mesleği ile ilgili olabileceği gibi belirli dersler veya uzmanlıklarla (en yaygın olarak STEM, bilişim, diller ve özel eğitim) ilgili olabilir.

Öğretmen açığını gidermek için hükümetler tahmin ve planlamayı iyileştirir, işe alım prosedürlerini basitleştirir, yeterlilik şartlarını hafifletir, öğretmen hareketliliğini kolaylaştırır, BÖE programlarını yükseltir, öğrenci öğretmenlere ekonomik destek sağlar, iletişim kampanyaları başlatır veya çalışma koşullarını iyileştirir. Hizmet içi öğretmenlere ikinci bir derste veya uzmanlık alanında yeterlilik almaları için eğitim programları sunmak da yaygın bir uygulamadır.

Buna ek olarak, eğitim sistemlerinin neredeyse yarısı, yeterli sayıda nitelikli öğretmen bulmakta zorluk çeken belirli okulları veya coğrafi bölgeleri desteklemek için aktif politikalara sahiptir. Bu politikalar çoğunlukla büyük şehirler, dezavantajlı mahalleler, uzak veya kırsal bölgeler ve zorluklar yaşayan veya baskın dili farklı olan öğrencilerin daha fazla olduğu okullarla ilgilidir.

Öğretmen açığı sorununun üstesinden gelmek için eğitim sistemlerinin yaklaşık yarısı, ana BÖE programlarına ek olarak öğretmenlik yeterliliği elde etmek için alternatif yollar veya rotalar oluşturmuştur. Bunlar genellikle mezunların diğer disiplinlerde veya istihdamda hazırlık ve yeterlilik sürecini kolaylaştırmayı amaçlayan mesleki odaklı eğitim veya istihdam temelli eğitim programlarından oluşur.

SMG ve kariyer ilerlemesi beklentileri, öğretmenlik mesleğinin çekiciliğinin merkezinde yer alır. Eğitim sistemlerinin üçte ikisinde, üst düzey yönetmelikler veya toplu sözleşmeler, öğretmenlerin ihtiyaçlarını ve SMG'ye katılımlarını ele almak için değerlendirme kullanılmasını öngörür ve bu sistemlerin 14'ünde uzman desteğine bireysel erişim de dahildir. Eğitim sistemlerinin üçte ikisinden fazlasında değerlendirme, daha yüksek pozisyonlara terfi, maaşlar veya belirli ödeneklere ilişkin kararlarda dikkate alınır.

KAYNAKÇA

European Commission / EACEA / Eurydice, 2018. *Teaching careers in Europe: Access, Progression and Support*. Eurydice report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Commission / EACEA / Eurydice, 2021. *Teachers in Europe: Careers, Development and Well-being*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, 2023. *Education and Training Monitor 2023 – Comparative report*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

OECD, 2013. *Synergies for Better Learning: An International Perspective on Evaluation and Assessment*, OECD Reviews of Evaluation and Assessment in Education, OECD Publishing, Paris.

SÖZLÜK

Alternatif yollar. Bunlar, öğretmen eksikliklerini gidermek ve diğer mezunları ya da profesyonelleri öğretmenlik mesleğine çekmek amacıyla temel öğretmen eğitimi programlarına ek olarak oluşturulan bir öğretmenlik yeterliliğine götüren yollardır. Alternatif yollar genellikle özel eğitim programlarından ya da istihdama dayalı eğitimden oluşur ancak mesleki yeterliklerin tanınmasına yönelik özel prosedürlere ya da rekabetçi sınavlara da atıfta bulunabilirler.

Başlangıç öğretmen eğitimi (BÖE). Öğretmen adaylarına temel mesleki yeterlikleri kazandırmayı ve gelecekteki rol ve sorumlulukları için gerekli tutumları geliştirmeyi amaçlar. Meslek hakkında farkındalık yaratma ve genellikle okul yerleştirmeleri yoluyla ilk öğretmenlik deneyimini yaşama fırsatları sunar. Yükseköğretim kurumları, çoğu Avrupa eğitim sisteminde BÖE'nin ana sağlayıcılarıdır.

Öğretmenlik yeterliliğine giden ana yollar: ardışık ve eşzamanlı modeller. Ana akım BÖE programları ardışık ya da eşzamanlı modellere göre düzenlenebilir. Eşzamanlı programlar, mesleki konuların (pedagoji, öğretim yöntemleri vb.) yanı sıra genel akademik konuların da verildiği, başlangıçtan itibaren BÖE'ye adanmış programlardır. Ardışık modelde, belirli bir alandaki mezunlar yükseköğrenimlerini tamamladıktan sonra profesyonel öğretmenlik eğitimi alırlar. Eğitim sistemleri, bir veya daha fazla eğitim seviyesinde hem ardışık hem de eş zamanlı rota sunabilir.

Mentorluk desteği. Öğretmenlere daha deneyimli meslektaşları tarafından sağlanan mesleki rehberlik anlamına gelir. Mentorluk genellikle yeni öğretmenlere yönelik başlangıç programlarının bir parçasıdır, ancak bu veri toplama bağlamında, öğretmen değerlendirmesinin ardından desteğe ihtiyaç duyan herhangi bir öğretmene sunulan mentorluk ile ilgilidir.

Çok seviyeli kariyer yapısı. Resmi olarak bir dizi yeterlilik ve/veya sorumlulukla tanımlanan çeşitli kariyer seviyeleri vardır. Kariyer seviyeleri genellikle artan karmaşıklık, daha fazla sorumluluk ve daha yüksek maaş şeklinde yapılandırılır.

Uzman desteği. Öğretmenlerin belirli becerileri geliştirmek veya belirli zorluklarla başa çıkmak için alabilecekleri kişiselleştirilmiş, özel destek ve rehberliği ifade eder. Bu destek okullar ya da dış hizmetler tarafından sağlanabilir.

Öğretmen değerlendirmesi. Öğretmenlerin çalışmaları ve performansları hakkında bir yargıya varmak amacıyla bireysel olarak değerlendirilmesi. Hem biçimlendirici bir değerlendirme hem de özetleyici bir değerlendirme olabilir. Genellikle öğretmenlerin öğretimlerini geliştirmelerine yardımcı

olmak ve onlara rehberlik etmek amacıyla sözlü ya da yazılı geri bildirimle sonuçlanır. Bireysel mesleki gelişim planlarına, terfiye, maaş ilerlemesine ve diğer resmi ve/veya gayri resmi sonuçlara yol açabilir.

Üst düzey yetkililer. Belirli bir ülkede eğitimden sorumlu olan en üst düzey yetkili, genellikle ulusal (eyalet) düzeyde yer alır. Ancak Belçika, Almanya ve İspanya'da sırasıyla *Communautés*, *Länder* ve *Comunidades Autónomas* eğitimle ilgili alanların tamamından ya da çoğundan ya tamamen sorumludur ya da sorumluluklarını devlet düzeyiyle paylaşır. Bu nedenle, bu yönetimler sorumluluk sahibi oldukları alanlar için en üst düzey yetkili olarak kabul edilirken, sorumluluğu ulusal (eyalet) düzeyle paylaştıkları alanlar için her ikisi de en üst düzey yetkili olarak kabul edilir.

AVRUPA EĞİTİM VE KÜLTÜR YÜRÜTME AJANSI

Platformlar, Çalışmalar ve Analiz

Avenue du Bourget 1 (J-70 – Birim A6)

B-1049 Brüksel

(<https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/>)

Yönetici editör

Peter Birch

Yazar

Sonia Piedrafita Tremosa

Grafikler ve düzen

Patrice Brel

Üretim koordinatörü

Gisèle De Lel

EURYDICE ULUSAL BİRİMİ

ARNAVUTLUK

Eurydice Birimi
Eğitim ve Spor Bakanlığı
Rruga e Durrësit, Nr. 23
1001 Tiranë
Birim Katkısı: Egest Gjokuta

AVUSTURYA

Eurydice-Informationsstelle
Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und
Forschung
Abt. Bildungsstatistik und –monitoring
Minoritenplatz 5
1010 Wien
Birim Katkısı: ortak sorumluluk

BELÇİKA

Unité Eurydice de la Communauté française
Ministère de la Fédération Wallonie-Bruxelles
Administration Générale de l'Enseignement
Avenue du Port, 16 – Bureau 4P03
1080 Bruxelles
Birim Katkısı: ortak sorumluluk

Eurydice Vlaanderen
Departement Onderwijs en Vorming/
Afdeling Strategische Beleidsondersteuning
Hendrik Consciencegebouw 7C10
Koning Albert II-laan 15
1210 Brussel
Birim Katkısı: ortak sorumluluk

Eurydice-Informationsstelle der Deutschsprachigen
Gemeinschaft
Ministerium der Deutschsprachigen Gemeinschaft
Fachbereich Ausbildung und Unterrichtsorganisation
Gospertstraße 1
4700 Eupen
Birim Katkısı: Clara Jacquemart, Catherine Reinertz,
Aline Dujardin

BOSNA-HERSEK

Sivil İşler Bakanlığı
Eğitim Sektörü
Trg BiH 3
71000 Sarajevo
Birim Katkısı: ortak sorumluluk

BULGARİSTAN

Eurydice Birimi
İnsan Kaynakları Geliştirme Merkezi
Eğitim Araştırma ve Planlama Birimi
15, Graf Ignatiev Str.
1000 Sofia
Birim Katkısı: Angel Valkov

HRVATİSTAN

Hareketlilik ve AB Programları Ajansı
Frankopanska 26
10000 Zagreb
Birim Katkısı: ortak sorumluluk

KIBRIS

Eurydice Birimi
Milli Eğitim, Kültür, Spor ve Gençlik Bakanlığı
Kimonos ve Tükididou
1434 Nicosia
Birim Katkısı: ortak sorumluluk

ÇEKYA

Eurydice Birimi
Çek Ulusal Uluslararası Eğitim ve Araştırma Ajansı
Dům zahraniční spolupráce
Na Poříčí 1035/4
110 00 Praha 1
Birim Katkısı: Simona Pikálová

DANİMARKA

Eurydice Birimi
Yükseköğretim ve Bilim Bakanlığı
Danimarka Yüksek Öğrenim ve Bilim Ajansı
Haraldsgade 53
2100 Copenhagen Ø
Birim Katkısı: Çocuk ve Eğitim Bakanlığı ve
Yükseköğretim ve Bilim Bakanlığı

ESTONYA

Eurydice Birimi
Eğitim ve Araştırma Bakanlığı
Munga 18
50088 Tartu
Birim Katkısı: Inga Kuk (koordinatör);
Eneken Juurmann, Anu Vau (uzmanlar)

FİNLANDİYA

Eurydice Birimi
Finlandiya Ulusal Eğitim Ajansı
P.O. Box 380
00531 Helsinki
Birim Katkısı: Sofia Mursula

FRANSA

Eurydice Fransız Birliği
Değerlendirme, Tahmin ve Performans İzleme Müdürlüğü
(DEPP)
Okul Eğitimi ve Gençlik İşleri Bakanlığı
61-65, rue Dutot
75732 Paris Cedex 15
Birim Katkısı: ortak katkı (Eurydice Fransa ve eğitim
bakanlığından uzmanlar)

ALMANYA

Eurydice-Informationsstelle des Bundes
Deutsches Zentrum für Luft- und Raumfahrt e. V. (DLR)
Heinrich-Konen Str. 1
53227 Bonn

Eurydice-Informationsstelle der Länder im Sekretariat der
Kultusministerkonferenz
Taubenstraße 10
10117 Berlin
Birim Katkısı: Thomas Eckhardt

YUNANİSTAN

Helenik Eurydice Birimi
Avrupa ve Uluslararası İlişkiler Direktörlüğü
Uluslararası ve Avrupa İşleri Genel Müdürlüğü, Helen
Diasporası ve Kültürlerarası Eğitim
Milli Eğitim ve Din İşleri Bakanlığı
37 Andrea Papandreou Street (Office 2172)
15180 Amarousion (Attiki)
Birim Katkısı: ortak sorumluluk

MACARİSTAN

Macar Eurydice Birimi
Eğitim Otoritesi
19-21 Maros Str.
1122 Budapest
Birim Katkısı: ortak sorumluluk

İZLANDA

Eurydice Birimi
Milli Eğitim Müdürlüğü
Víkurbær 3
203 Kópavogur
Birim Katkısı: ortak sorumluluk

İRLANDA

Eurydice Birimi
Eğitim ve Beceri Bölümü
Uluslararası Bölüm
Marlborough Street
Dublin 1 – DO1 RC96
Birim Katkısı: Müfettişlik ve Dijital, Öğretmen Temini,
Öğretim Konseyi - Eğitim Bakanlığı

İTALYA

Unità italiana di Eurydice
Istituto Nazionale di Documentazione, Innovazione e
Ricerca Educativa (INDIRE)
Agenzia Erasmus+
Via C. Lombroso 6/15
50134 Firenze
Birim Katkısı: Simona Baggiani, Alessandra Mochi.
Uzman: Nicoletta Biferale (Dirigente scolastica, Ufficio VI -
Direzione generale per gli Ordinamenti scolastici, la
Valutazione e l'Internazionalizzazione del Sistema
Nazionale di Istruzione - Ministero dell'Istruzione e del
Merito). Ufficio III, Direzione generale per il personale
scolastico, Ministero dell'Istruzione e del Merito'nun
katkıları

LETONYA

Eurydice Birimi
Devlet Eğitimi Geliştirme Ajansı
Valņu street 1 (5th floor)
1050 Riga
Birim Katkısı: Baiba Baškere (uzman)

LİHTENŞTAYN

Informationsstelle Eurydice
Schulamt des Fürstentums Liechtenstein
Austrasse 79
Postfach 684
9490 Vaduz
Birim Katkısı: Belgin Amann

LİTVANYA

Eurydice Birimi
Ulusal Eğitim Ajansı
K. Kalinausko Street 7
03107 Vilnius
Birim katkısı: ortak sorumluluk

LÜKSEMBURG

Unité nationale d'Eurydice
ANEFORÉ ASBL
eduPôle Walferdange
Bâtiment 03 - étage 01
Route de Diekirch
7220 Walferdange
Birim Katkıları: Christine Pegel (Eurydice Ulusal Birim
Başkanı) ve Claude Sevenig (Eğitim, Çocuk ve Gençlik
Bakanlığı Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı)

MALTA

Eğitim, Spor, Gençlik, Araştırma ve Yenilik Bakanlığı
Great Siege Road
Floriana VLT 2000
Birim Katkısı: Louis Scerri

KARADAĞ

Eurydice Birimi
Vaka Djurovica bb
81000 Podgorica
Birim Katkısı: ortak sorumluluk

HOLLANDA

Eurydice Nederland
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Directie Internationaal Beleid
Rijnstraat 50
2500 BJ Den Haag
Birim Katkısı: ortak sorumluluk

KUZEY MAKEDONYA

Avrupa Eğitim Programları ve Hareketlilik Ulusal Ajansı
Boulevard Kuzman Josifovski Pitu, No. 17
1000 Skopje
Birim Katkısı: ortak sorumluluk

NORVEÇ

Eurydice Birimi
Yüksek Öğrenim ve Beceriler Müdürlüğü
Postboks 1093,
5809 Bergen
Birim Katkısı: ortak sorumluluk

POLONYA

Lehçe Eurydice Birimi
Eğitim Sisteminin Geliştirilmesi Vakfı
Aleje Jerozolimskie 142A
02-305 Warszawa
Birim Katkısı: Magdalena Górowska-Fells, Eğitim ve
Bilim Bakanlığı ile istişare halinde; ulusal uzman: Dr.
Dominika Walczak, Eğitim Araştırma Enstitüsü (IBE)

PORTEKİZ

Portekizce Eurydice Birimi
Eğitim ve Bilim İstatistikleri Genel Müdürlüğü
Av. 24 de Julho, 134
1399-054 Lisbon
Birim Katkısı: Margarida Leandro, Okul İdaresi Genel
Müdürlüğü (DGAE) iş birliği ile

ROMANYA

Eurydice Birimi
Eğitim ve Mesleki Eğitim Alanındaki Topluluk Programları
Ulusal Ajansı
Universitatea Politehnică București
Biblioteca Centrală
Splaiul Independenței, nr. 313
Sector 6
060042 București
Birim Katkısı: Veronica - Gabriela Chirea, uzmanlar
Ciprian Fartușnic ve Roxana Mihail (Eğitimde Politika ve
Değerlendirme Ulusal Merkezi) ile işbirliği içinde

SIRBİSTAN

Eurydice Birimi
Tempus Vakfı
Zabljacka 12
11000 Belgrade
Birim Katkısı: ortak sorumluluk

SLOVAKYA

Eurydice Birimi
Slovak Uluslararası İşbirliği Akademik Derneği
Křížkova 9
811 04 Bratislava
Birim Katkısı: Martina Valušková

SLOVENYA

Eurydice Slovenya
Milli Eğitim Bakanlığı
Eğitim Geliştirme ve Kalite Ofisi
Masarykova cesta 16
1000 Ljubljana
Birim Katkısı: Karmen Svetlik (Eğitim Araştırma
Enstitüsü)

İSPANYA

Instituto Nacional de Evaluación Educativa (INEE)
Ministerio de Educación y Formación Profesional
Paseo del Prado 28
28014 Madrid
Birim Katkısı: Eva Alcayde García, Juan Mesonero
Gómez ve Jaime Vaquero Jiménez

İSVEÇ

Eurydice Birimi
Universitets- och högskolerådet/
İsveç Yükseköğretim Kurulu
Box 4030
171 04 Solna
Birim Katkısı: ortak sorumluluk

İSVİÇRE

Eurydice Birimi
İsviçre Kanton Eğitim Bakanları Konferansı (EDK)
Speichergasse 6
3001 Bern

TÜRKİYE

Eurydice Birimi
MEB, Strateji Geliştirme Başkanlığı (SGB)
Eurydice Türkiye Birimi, Merkez Bina 4. Kat
B-Blok Bakanlıklar
06648 Ankara
Birim Katkısı: Osman Yıldırım Uğur, Dilek Güleçyüz,
Prof. Dr. Cem Balçıkanlı

AB ile temasa geçme

ŞAHSEN

Tüm Avrupa'da yüzlerce yerel AB bilgi merkezi bulunur. Size en yakın merkezin adresini şu adreste bulabilirsiniz: europa.eu/contact

TELEFONLA VEYA E-POSTA İLE

Europe Direct, Avrupa Birliği hakkındaki sorularınızı yanıtlayan bir hizmettir. Bu hizmetle iletişime şu şekilde iletişime geçebilirsiniz:

ücretsiz telefonla: 00 800 6 7 8 9 10 11 (bazı operatörler bu aramalar için ücret talep edebilir),

şu standart numaradan: +32 22999696 veya

elektronik posta yoluyla: europa.eu/contact

AB hakkında bilgi bulma

ÇEVİRİMİÇİ

Avrupa Birliği'nin tüm resmi dillerindeki bilgilere Europa web sitesinden ulaşılabilir: europa.eu

AB YAYINLARI

AB yayınlarını ücretsiz ve ücretli olarak AB Kitapçısı'ndan indirebilir veya sipariş edebilirsiniz: <http://bookshop.europa.eu>.

Ücretsiz yayınların birden fazla kopyasını Europe Direct veya yerel bilgi merkezinizle iletişime geçerek edinebilirsiniz (bkz. <http://europa.eu/contact>).

AB HUKUKU VE İLGİLİ BELGELER

AB'den yasal bilgilere, 1951'den bu yana tüm resmi dil versiyonlarındaki tüm AB yasaları dahil olmak üzere erişmek için EUR-Lex'e gidin: <https://eur-lex.europa.eu>

AB'DEN AÇIK VERİ

AB Açık Veri Portalı (<http://data.europa.eu/euodp/en/data>) AB'deki veri setlerine erişim sağlar.

Veriler hem ticari hem de ticari olmayan amaçlarla ücretsiz olarak indirilebilir ve yeniden kullanılabilir.

Avrupa'da eğitim ve öğretim sistemlerinin izlenmesi için yapısal göstergeler 2023

Bu yılki baskı, erken çocukluk eğitimi ve bakımı, temel yeterlilikler, dijital yeterlilik, eğitim ve öğretimden erken ayrılma, öğretmenlik mesleği, eşitlik ve yükseköğretim alanlarındaki eğitim politikalarına ilişkin 45'ten fazla temel yapısal göstergelyi analiz etmektedir.

Eurydice Yapısal Göstergeleri, Avrupa Komisyonu tarafından sunulan yıllık Eğitim ve Öğretim Gözlem Raporu için temel bir veri kaynağıdır. Bu gözlem raporu, AB genelinde eğitim ve öğretim sistemlerinin nasıl geliştiğine dair kapsamlı bir analiz sunar.

Yapısal göstergelerin 2023 güncellemesi tüm AB Üye Devletlerinin yanı sıra Arnavutluk, Bosna-Hersek, İzlanda, Lihtenştayn, Karadağ, Kuzey Makedonya, Norveç, Sırbistan ve Türkiye'yi kapsar.

Bu yayın yedi cilt halinde sunulur

- [Erken çocukluk eğitimi ve bakımı](#)
- [Okuldaki temel yeterlilikler](#)
- [Okulda dijital yeterlilik](#)
- [Eğitim ve öğretimden erken ayrılma](#)
- [Öğretmenlik mesleği](#)
- [Okulda ve yükseköğretimde eşitlik](#)
- [Yükseköğretim](#)

Eurydice Ağı'nın görevi, Avrupa'nın farklı eğitim sistemlerinin nasıl organize edildiğini ve nasıl işlediğini anlamak ve açıklamaktır. Ağ, ulusal eğitim sistemlerinin açıklamalarını, belirli konulara ayrılmış karşılaştırmalı çalışmaları, göstergeleri ve istatistikleri sağlar. Tüm Eurydice yayınlarına Eurydice web sitesinden ücretsiz olarak veya talep üzerine basılı olarak ulaşılabilir. Eurydice, çalışmaları aracılığıyla Avrupa düzeyinde ve uluslararası düzeyde anlayış, iş birliği, güven ve hareketliliği teşvik etmeyi amaçlar. Ağ, Avrupa ülkelerinde bulunan ulusal birimlerden oluşur ve Avrupa Eğitim ve Kültür Yürütme Ajansı (EACEA) tarafından koordine edilir.

Eurydice hakkında daha fazla bilgi için bakınız: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/>

